

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Facultatea de Litere
Școala Doctorală de Studii Filologice

**Opera literară a lui Radu Cosașu.
Rezumatul tezei de doctorat**

Coordonator științific:
prof.univ. dr. Lăcrămioara Petrescu

Drd:
Petru Popa

Iași
2020

Anunț

La data de **19. 09. 2020**, ora **10:00**, **drd. POPA M. Petru** susține public, în regim online, pe platforma Zoom, teza de doctorat cu titlul **„Opera literară a lui Radu Cosașu”**, în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul Filologie. Link-ul către ședința publică:

<https://us02web.zoom.us/j/6448638854?pwd=R2pIRG1JTmNCbzdab0RFRmpMK3BzUT09>

Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte:

Prof. univ. dr. Antonio PATRAȘ, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Lăcrămioara PETRESCU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Referenți:

C.S.I. dr. Laura BĂDESCU, Institutul de Istorie și Teorie literară „G. Călinescu”, Academia Română, București

Prof. univ. dr. Gheorghe MANOLACHE, Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu

Conf. Univ. dr. Pompiliu CRĂCIUNESCU, Universitatea de Vest, Timișoara

Teza de doctorat poate fi consultată public la Biblioteca de Litere

Cuprins

Argument.....	3
Schiță biografică.....	7
Sub zodiac realismului socialist.....	12
Reportajul literar în perioada comunistă.....	12
<i>Servind ideologia oficială.....</i>	18
<i>Opiniile unui reporter comunist.....</i>	20
<i>Înapoi la Bicaș.....</i>	26
<i>Reportaje și nuvele în urma călătoriilor de documentare.....</i>	35
<i>Nuvelistică reportericească.....</i>	45
Literatura de tranziție a lui Radu Cosașu. De la realism socialist la	
Autobiografie.....	53
Ciclul nuvelistic al <i>Supraviețuirilor</i> . Scrierea vieții.....	69
<i>Autobiografie în fărâme.....</i>	69
<i>Adevăr biografic și mitomanie literară.....</i>	78
<i>Autoficțiune sau ficțiune autobiografică?.....</i>	83
<i>Prima etapă a ciclului Supraviețuirilor.....</i>	86
<i>A doua etapă a ciclului Supraviețuirilor.....</i>	106
<i>A treia etapă a ciclului Supraviețuirilor.....</i>	123
Literatura proteică a lui Radu Cosașu.....	142
Literatura postdecembristă a lui Radu Cosașu.....	159
Volumele ziaristului Radu Cosașu.....	180
Concluzii.....	191
Bibliografie.....	193

Argument

Radu Cosașu este unul dintre prozatorii contemporani cei mai apreciați, a cărui faimă de scriitor s-a construit, în primul rând, pe un ciclu de nuvele autobiografice (*Supraviețuiri*), în care autorul problematizează activitatea sa literară din tinerețe, când își pusese, timp de 10 ani, condeiul în slujba regimului comunist. Prin această operă, impresionantă ca dimensiuni (șase volume, apărute între 1973 și 1989) și cu totul singulară în istoria literaturii postbelice, care se prelungește și după 1989, cu trei volume în care autorul experimentează diferite formule de autobiografie, Radu Cosașu devine unul dintre cei mai importanți autori de proză scurtă din perioada postbelică și unul dintre promotorii literaturii confesive în timpul regimului comunist, interzisă în anii 1950 și privită cu mefiență în următoarele decenii. Evoluția literaturii lui Cosașu este spectaculoasă: după cinci volume de reportaje propagandistice fără valoare literară, scrise după rețeta realismului socialist, autorul începe să scrie exclusiv literatură autobiografică, în care revizitează momentul debutului și perioada literaturii angajate ideologic, surprinzând condiția unui scriitor român în epoca „obsedantului deceniu”. Pe lângă această întreprindere literară, Cosașu semnează și o serie de volume aflate la intersecție dintre autobiografie și jurnalism (ziare autobiografice cum le numește el), o formulă originală, prin care încununează atât vocația de scriitor, cât și cea de jurnalist.

Fiindcă nu există o monografie dedicată acestui scriitor, lucrarea de față își propune să umple acest gol din critica literară și să analizeze exhaustiv opera acestui mare scriitor, evoluția acestuia și relevanța literară a operei acestuia.

Sub zodia realismului socialist

Prima etapă a creației lui Radu Cosașu constă într-o serie de reportaje propagandistice (inspirate de cele semnate de Geo Bogza) și de nuvele inspirate din reportajele anterioare, în care regăsim toate poncifele esteticii realist-socialiste. Devine evident că, spre deosebire de volumul inițial, care stă sub semnul entuziasmului sincer al autorului în utopia comunistă, celelalte patru volume sunt rolul unui compromis, iar autorul nu mai crede în ideile pe care le vehiculează. Deși nici un volum nu are valoare estetică, autorul a încercat să scrie într-o formă ingenioasă, cu inteligență, literatură angajată în ultimele două volume, îndepărtându-se de șablon și căutând un interval în care să își găsească un stil propriu și să transforme această muncă într-un exercițiu util pentru literatura de sertar pe care o scria simultan.

Literatura de tranziție a lui Radu Cosașu

Transformarea lui Radu Cosașu din reporter al propagandei în scriitor autentic nu a fost una bruscă, ci a reprezentat un proces sinuos, marcat de inițiative curajoase și replieri defensive. Două volume publicate în anii 1960 (*Omul după 33 de ani scapă* și *Maimuțele personale*) surprind trecerea autorului spre literatura autobiografică (ambele sunt scrise la persoana I și au ca fundal istoric perioada „obsedantului deceniu”), dar autorul nu merge până la capăt în demersul său și, din precauție, inserează câteva reportaje de serviciu în primul volum, care conține câteva dintre primele capodopere ale nuvelisticii lui Cosașu.

Ciclul nuvelistic al Supraviețuirilor

Capodoperă a literaturii lui Radu Cosașu și a literaturii autobiografice postbelice, seria nuvelistică intitulată *Supraviețuiri* este o operă complexă, care,

în ciuda umorului, tratează teme grave: sentimentul de culpabilitate resimțit de un scriitor pentru literatura aservită ideologiei oficiale, condiția scriitorului într-un regim opresiv, orbirea politică și compromisurile cu puterea, lașitatea eroului autobiografic. Este remarcabil că autorul nu urmărește, prin această literatură confesivă să își albească imaginea, să ascundă unele fapte rușinoase din trecutul său, ci alege să le dezvăluie și să le judece cu asprime, uneori, într-o adevărată „răfuială cu sine însuși” (Nicolae Manolescu), sau să le trateze cu ironie, alteori. Cele șase volume care alcătuiesc seria pot fi citite și separat, dar, privite în ansamblul proiectului autobiografic, ele se înscriu în coerența întregului, motiv care i-a determinat pe unii critici să considere seria nuvelistică a *Supraviețuirilor* un lung roman din piese dispartate. Deși, în mod evident, Radu Cosașu este un geniu al prozei scurte, capabil să mențină aceeași tensiune doar pe spații mici (proiectele romanești ale autorului sunt departe de exigența capodoperei), nuvelele din acest ciclu sunt ceva mai mult decât proze scurte clasice, dar ceva mai puțin decât un roman. Elementele de coeziune ale ciclului, prezența aceluiași protagonist autobiografic în fiecare proză scurtă, fundalul istoric al obsedantului deceniu, supratema intruziunii politicului în viața intimă sunt contrabalansate de o serie particularități de ordin tehnic și tematic, ce ne-au condus la identificarea a trei etape ale ciclului autobiografic al lui Radu Cosașu.

În prima etapă a *Supraviețuirilor*, care corespunde primelor două volume, apărute în 1973 și 1975, îl regăsim pe protagonistul autobiografic în ipostaza de adolescent recalcitrant, care, în spirit de frondă față de climatul familial burghez intră în rândurile organizațiilor comuniste și devine reporter al ziarelor de partid. Confiscat de ideologia comunistă, eroul încearcă să își făurească o nouă identitate, în acord cu concepția comunistă despre omul nou. Acest lucru presupune „smulgerea rădăcinilor mic-burgeze”, adică un proces de renunțare la toate valorile burgheze împământenite în familia sa, la aspirațiile sale, precum și la obiceiurile sale, considerate nedemne de rigoarea

moralei comuniste. Fiecare proză scurtă surprinde acest proces dezumanizant de negare a propriei identități pentru a corespunde unui tipar artificial și absurd. Șansa eroului este neputința sa de a merge până la capăt în acest proces de radicalizare, fisurarea treptată noului construct identitar și reafirmarea identității burgheze, pe care eroul o percepe ca pe o slăbiciune rușinoasă, dar care îi asigură umanitatea.

A doua etapă a ciclului autobiografic corespunde volumelor publicate la începutul anilor 1980, *Ficționarii* și *Meseria de novelist*. Eroul autobiografic nu se mai mulțumește cu statul de reporter, ci aspiră să fie un scriitor autentic, dar fără a trăda ideologia comunistă, situație imposibilă. Din această cauză eroul trăiește o nouă criză, alimentată de teama de a-i trăda atât pe foștii camarazi, precum și de teama de a se rata ca scriitor. Această etapă surprinde condiția unui tânăr scriitor comunist din România în anii 1950, hărțuit de regimul căruia îi oferise totul, privit în același timp cu mefiență de scriitorii adevărați, care îl judecă după trecutul literar. Eroul autobiografic găsește o singură soluție: să facă compromisul cu puterea pentru a putea supraviețui în circuitul literar și pentru a scrie literatură pentru sertar, ce așteaptă o vreme prielnică pentru a putea fi publicată. Multe nuvele din această etapă au un pronunțat aer memorialistic (memorii deghizate, adesea, în care numele unor figuri centrale nu este precizat, dar este ușor de dedus de către inițiați), iar eroul devine un martor privilegiat al lumii literare, care surprinde evenimente din culisele literaturii anilor 1950, în care personaje privilegiate, cu mare influență, ca Zaharia Stancu, stabilesc ierarhii literare, contribuie la reabilitarea unor scriitori, sau la devalorizarea altora, după interesele sau capriciile lor.

În cea de-a treia etapă a ciclului, în care regăsim volumele *Logica* (1985) și *Cap limpede* (1989), autorul devine un comentator ironic al propriilor scrieri din tinerețe, pe care le integrează cu titlul de bibliografie, în nuvelele autobiografice. În aceste volume este urmărit procesul de creație al literaturii angajate ideologic, simultan cu cel de creație al primelor texte autentice, de

asemenea introduse ca bibliografie a unor capitole. Spre deosebire de volumele anterioare, în care nuvelele erau dispuse în dezordinea inspirației, în acestea din urmă, dispunerea lor este cronologică, existând o continuitate evidentă și la nivelul intrigii, ceea ce le apropie tot mai mult de proiectul romanului fragmentar. Procedul autocitării și al autocomentariului ironic reprezintă o metodă de a recicla scrierile compromise din tinerețe și o formă ingenioasă de autobiografie, în care autorul își interpretează trecutul pornind de la textele sale, veritabile documente biografice, oglinzi care îl ajută să își realizeze autoportretul.

Literatura proteică a lui Radu Cosașu

În această categorie intră o serie de texte care stau sub semnul metisajului generic și al proteismului: autobiografia modelată jurnalier, ce corespunde unor volume publicate de Cosașu în anii 1970. O parte dintre volumele din această etapă a creației reunesc textele jurnalistice ale autorului risipite la diverse gazete și adunate de el însuși în volume compacte (*Un august pe un bloc de gheață, Alți doi ani pe un bloc de gheață*), în timp ce altele apar exclusiv în volum (*Povești pentru a-mi împlânzi iubita, Ocolul pământului într-o sută de știri*). Literatura aceasta trădează interesul deosebit pentru cotidian pe care îl manifestă autorul, pentru faptul divers și pentru faptul mărunț din ziar, pe care îl literaturizează cu mare artă (prin care anticipează optzecismul), reușind să vorbească în continuare despre sine, pornind de la știrile din ziare. În aceste volume autorul încearcă să demonstreze potențialul literar al literaturii care refuză ficțiunea și se alimentează din realitatea imediată (care bate ficțiunea), raport mediat de ziarele din întreaga lume, pe care le colecționează cu pasiune. Pe de altă parte, autorul afirmă că visul său estetic este să realizeze „un ziar autobiografic”, să își răsfoiască existența ca pe ziarul de dimineață,

ceea ce se traduce prin organizarea discursului autobiografic sub forma paginii de ziar (spre exemplu, autorul vorbește de „ferpare personale”).

Literatura postdecembristă a lui Radu Cosașu

După 1989, Cosașu publică destul de puțin, efectiv doar trei volume literare, aflate în prelungirea ciclului *Supraviețuirilor*, însă dezvoltă o activitate jurnalistică susținută, ce se va reflecta în câteva volume în care își adună textele jurnalistice. *Mătușile din Tel Aviv* (1992) este prima carte cu caracter autobiografic apărută după Revoluție și surprinde vizita făcută de autor mamei sale emigrată în urmă cu 40 de ani în Israel, de care se simte înstrăinat, cum străin se simte și față de cultura iudaică (în ciuda originii evreiești). În acest volum, autorul introduce și o serie de texte interzise de cenzură, însă tonul rămâne același ca în cărțile anterioare. În *Autodenunțuri și precizări* confesiunea ia forma autodenunțului (modalitate prin care autorul satirizează încrâncenarea din societate românească în primii ani de după Revoluție), prin care autorul nuanțează și completează mărturiile din volumele anterioare. Ultimul avatar al autobiografiilor lui Cosașu, *Viața ficțiunii după o revoluție* (2016) este o autobiografie în care personaje inventate de autor (fiul inexistent, mama inexistentă a fiului inexistent, un fost șef al cenzurii) pornesc o dezbatere aprinsă pornind de la vinovăția lui Radu Cosașu, îi judecă trecutul și literatura, într-un schimb de scrisori la care participă chiar autorul, încercând să își justifice opțiunile. Volumul este, în întregime, un spectacol literar în care se regăsesc toate obsesiile autorului, o adevărată sinteză a întregii literaturi autobiografice a autorului.

Concluzii

Aproape de venerabilă vârstă de 90 de ani, cu o viață literară care se întinde pe parcursul a 70 de ani, Radu Cosașu rămâne unul dintre cei mai

importanți scriitori români ai perioadei postbelice în viață și o mare conștiință artistică. Importanța operei lui Cosașu constă în revitalizarea literaturii autobiografice în perioada anilor 1970-1980 prin ciclul de nuvele confesive intitulat *Supraviețuiri*, proiect cu mari ambiții estetice și unic în literatura română, care reprezintă, alături de opera scriitorilor târgovișteni, Radu Petrescu, Costache Olăreanu, un punct de cotitură în istoria românească postbelică și care confirmă revenirea literaturii subiective după interzicerea acesteia timp de mai bine de 15 ani. Tocmai în această dublă articulare a literaturii lui Cosașu de după etapa realist-socialistă: asumarea autobiografică și opțiunea pentru genul scurt, constă elementul de originalitate, obligatoriu în cazul unui mare artist. Trebuie remarcată și complexitatea artistică și densitatea ideatică a capodoperei lui Radu Cosașu, care are ambiția de a scrie o literatură cu miză majoră, în care dezbate pe marginea propriei vieți și a propriilor cărți, într-un stil fermecător, inimitabil. Inevitabil, celelalte cărți autobiografice scrise de Radu Cosașu gravitează în jurul proiectului central al creației autorului, reprezentat de seria *Supraviețuirilor* și par să completeze și să nuanțeze confesiunile făcute acolo.

Bibliografie:

Bibliografie primară:

Opera lui Radu Cosașu.

Costin, Radu, *Servim Republica Populară Română*, Editura Tineretului, București, 1952.

Cosașu, Radu, *Opiniile unui pământean*, Editura Tineretului, București, 1957.

Cosașu, Radu, *Lumină*, Editura Tineretului, București, 1959.

Cosașu, Radu, *Energii*, ESPLA, București, 1960.

Cosașu, Radu, *Noaptele tovarășilor mei*, Editura Tineretului, București, 1962.

- Cosașu, Radu, *Omul, după 33 de ani, scapă*, Editura Tineretului, București, 1963.
- Cosașu, Radu, *Maimuțele personale*, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- Cosașu, Radu, *Supraviețuiri*, Editura Cartea Românească, București, 1973.
- Cosașu, Radu, *Supraviețuiri, vol. II*, Editura Cartea Românească, București, 1977.
- Cosașu, Radu, *Meseria de nuvelist* ("Supraviețuiri", vol. III), Cartea Românească, București, 1980.
- Cosașu, Radu, *Ficționarii* ("Supraviețuiri", vol. IV), Cartea Românească, București, 1983.
- Cosașu, Radu, *Logica* ("Supraviețuiri", vol. V), Cartea Românească, București, 1985.
- Cosașu, Radu, *Cap limpede* ("Supraviețuiri", vol. VI), Cartea Românească, București, 1989.
- Cosașu, Radu, *Un august pe un bloc de gheață*, Editura Eminescu, București, 1971.
- Cosașu, Radu, *Ocolul pământului în 100 de știri*, Editura Cartea Românească, București, 1974.
- Cosașu, Radu, *Alți doi ani pe un bloc de gheață*, Editura Eminescu, București, 1974.
- Cosașu, Radu, *Supraviețuiri, vol. II*, Cartea Românească, București, 1977.
- Cosașu, Radu, *Povești pentru a-mi împlânzi iubita*, Cartea Românească, București, 1978.
- Cosașu, Radu, *Meseria de nuvelist* ("Supraviețuiri", vol. III), Cartea Românească, București, 1980.
- Cosașu, Radu, *O viețuire cu Stan și Bran*, Editura Eminescu, București, 1981.
- Cosașu, Radu, *Sonatine*, Cartea Românească, București, 1987.
- Cosașu, Radu, *Mătușile din Tel-Aviv*, Editura IMPEX '92, București, 1993.

Cosașu, Radu, *O supraviețuire cu OSCAR*, Editura HASEFER, București, 1997.

Cosașu, Radu, *InSISIFicarea la noi pe Boteanu*, Ed. Fundației Culturale. Rom., București, 1998.

Cosașu, Radu, *Autodenunțuri și precizări*, Editura HASEFER, București, 2001.

Cosașu, Radu, *Supraviețuirile 1 – Rămășițele mic-burgheze*, Editura Fundației PRO, București, 2002.

Cosașu, Radu, *Supraviețuirile 2 – Armata mea de cavalerie*, Editura Fundației PRO, București, 2003.

Cosașu, Radu, *Supraviețuirile 3 - Logica*, Editura Fundației PRO, București, 2004

Cosașu, Radu, *Supraviețuirile 4 – Pe vremea când nu mă gândeam la moarte*, Editura Fundației PRO, București, 2005

Cosașu, Radu, *Gărgăunii (Supraviețuirile, 5)*, Editura Fundației PRO, București, 2006

Cosașu, Radu, *Supraviețuirile 6. În jungla unui bloc de gheață*, Editura Polirom, Colectia „Ego-grafii”, Iași, 2007.

Cosașu, Radu, *Opere I, Maimuțele personale. Povești pentru a-mi împlânzi iubita. Alți doi ani pe un bloc de gheață*, Editura Polirom, Iași, 2009, Prefață de Sanda Cordoș.

Cosașu, Radu, *Opere, Vol. II, O viață cu Stan și Bran. Sonatine*, Prefață de Constantin Stănescu, Editura Polirom, Iași, 2009.

Cosașu, Radu, *Opere, Vol. III, Cinci ani cu Belphegor. Mătușile din Tel Aviv*, Prefață de Mircea Iorgulescu, Editura Polirom, Iași, 2009.

Cosașu, Radu, *Opere, Vol. IV, Supraviețuirile, 1: Rămășițele mic-burgheze, 2. Armata mea de cavalerie*, Prefață de Paul Cernat, Editura Polirom, Iași, 2011.

Cosașu, Radu, *Opere, Vol. V, Supraviețuirile, 3. Logica*, Prefață de Nicolae Manolescu, Editura Polirom, Iași, 2011.

Cosașu, Radu, *Viața ficțiunii după o revoluție*, Editura Polirom, Iași, 2016.

Cosașu Radu, *Anti-damblalele*, Editura Polirom, Iași, 2018.

Bibliografie critică

A. În volum:

*** *Pentru realismul socialist în literatură și artă*, E.S.P.L.A., București, 1952.

Angelescu, Silviu, *Portretul literar*, Editura Univers, București, 1985.

Cernat, Paul, prefață la volumul Radu Cosașu, *Opere*, Vol. IV, *Supraviețuirile, I: Rămășițele mic-burgeze, 2. Armata mea de cavalerie*, Editura Polirom, Iași 2012.

Cesereanu, Ruxandra, *Gulagul în conștiința românească. Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste*, Polirom, Iași, 2005.

Cordoș, Sanda, prefață la volumul Radu, Cosașu, *Opere I, Maimuțele personale. Povești pentru a-mi împlânzi iubita. Alți doi ani pe un bloc de gheață*, Editura Polirom, Iași, 2009,

Crohmălniceanu, Ovid S., *Al doilea suflu*, Cartea Românească, 1988.

Crohmălniceanu, Ovid S., *Pentru realismul socialist*, E.S.P.L. A., București, 1960.

Dobrescu, Caius, *Modernitatea ultimă*, Univers, București, 1998.

Holban, Ioan, *Literatura română de azi. Poezia. Proza*, Editura Tipo Moldova, 2013.

Lejeune, Philippe, *Pactul autobiografic*, Editura Univers, București, 2000.

Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. (Lista lui Manolescu), vol. 2. Proza*, Editura Aula, 2001.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, 2008.

- Manolescu, Nicolae, prefață la volumul Radu Cosașu, *Opere*, Vol. V, *Supraviețuirile, 3. Logica*, Editura Polirom, Iași, 2011.
- Mironescu, Doris, *Un secol al memoriei. Literatură și conștiință comunitară în epoca romantică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2016.
- Moraru, Cornel, *Textul și realitatea*, Editura Eminescu, București, 1983.
- Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism, 1948-1964*, Editura Cartea Românească, București, 2010.
- Pop, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești, N-Z*, Editura Casa Cărții, Cluj Napoca, 2007.
- Popa, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Editura Semne, vol. I, 2009.
- Popa, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Editura Semne, vol. al II-lea, 2009.
- Pîrjol, Florina, *Carte de identități. Mutații ale autobiograficului în proza românească de după 1989*, Editura Cartea Românească, București, 2014.
- Raicu, Lucian, *Printre contemporani*, Editura Cartea românească, București, 1980.
- Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, vol. III, Editura Cartea Românească, București, 1989.
- Șercan, Emilia, *Cultul secretului, Mecanismele cenzurii în presa comunistă*, Editura Polirom, Iași, 2015.
- Starobinski, Jean, *Textul și interpretul*, Editura Univers, 1985.
- Starobinski, Jean, *Relația critică*, Editura Univers, 1974.
- Ștefănescu, Alex, *Istoria literaturii române contemporane*, Editura MAȘINA DE SCRIS, București, 2008.
- Ulici, Laurențiu, *Confort Procust*, Editura Eminescu, București, 1983.
- Ungureanu, Cornel, *Proza românească de azi*, Editura Facla, București, 1980.
- Zamfir, Mihai, *Poemul românesc în proză*, Editura Eminescu, București, 1971.

B. În Peiodice:

Bittel, Adriana, în „Formula AS”, februarie, 2003.

Cernat, Paul, *Eșecul anticomunismului postcomunist*, în „Observator Cultural”, nr.756, 23. 01.2015.

Dinițoiu, Adina, *Ficțiunea, adevărata supraviețuitoare*, în Observator cultural, nr. 823, 19-25.05, p. 16, an 2016

Dinițoiu, Adina, *Frivolitățile supraviețuirii*, în Observator cultural, nr. 309, 2006.

Dumitriu, Dana, *Un nuvelist în vervă*, în „România literară”, 1980.

Enache, Daniel Cristea, în *Spovedania unui convins*, în „România literară”, martie, 2006.

Georgescu, Paul, în „Gazeta literară”, nr. 14, martie, 1960.

Holban, Ioan, *Liniștea unei perfecte securități psihologice*, în Convorbiri literare, 2002.

Iorgulescu, Mircea, în „Adevărul literar și artistic”, 22, nr. 719, decembrie, 2003.

Mailat, Maria, în „Convorbiri literare”, nr. 111, martie, 1979.

Manolescu, Nicolae, *Două volume de povestiri*, în „Contemporanul”, nr.26, 29 iunie, 1962.

Manolescu, Nicolae, *Viața în filmele de cinema*, în „România literară”, nr. 34, 17 august 1972.

Manolescu, Nicolae, în „România literară”, nr. 50, 1985.

Marcu, Luminița, *Comunismul cu Stan și Bran*, în „România literară”, nr. 32, 20 august 2002.

Matei, Alexandru, *Rațiune istorică și simțire estetică*, în „Observator cultural”, nr.309, 23.02.2006.

Mihăieș, Mircea, *Zeama de varză ca politețe politică*, în „România literară”, nr.35, 2006.

Moraru, Cristian, „Literatura testimonială”, „Contrapunct”, nr.28, 1990.

Mușat, Carmen, *Spovedania unui convins* în „Observator Cultural”, nr. 141, 5 octombrie, 2002.

Popa, Petru, *Radu Cosașu. Între literatură și jurnalism*, în „Expres cultural”, suplimentul „Zigurat”, anul 3, nr.9, septembrie 2019, p. 1-4.

Popa, Petru, *Scrisorile ficționare ale unui bătrân*, în „Expres cultural”, anul IV, nr. 1 , ianuarie 2020, p.12 și

Popa, Petru, *Cum facem să nu ne vină damblaua*, în „Expres Cultural”, anul IV, nr. 40, aprilie 2020, p.11.

Popescu, Magdalena, în „România Literară”, nr. 8, 20 februarie, 1969.

Șimonca, Ovidiu, *Stingerea amicală a diferendului dintre Radu Cosașu și Mircea Mihăieș*, în „Observator Cultural”, nr. 352-353, 21.12.2006.

Stancu, Zaharia, în „Gazeta literară”, nr.14, martie 1960.

Rogozanu, Costi, *Erotism contrarevoluționar*, în „Evenimentul zilei”, 2004.

Rogozanu, Costi, *Adevăruri mari și adevăruri mici*, în „Observator cultural”, nr. 86, 16.10.2001

Silvestri, Artur, *Setea de autenticitate*, în „Luceafărul”, 29 ianuarie, 1974.

Simuț, Ion, *Comunismul ca frondă juvenilă*, în „Ziua literară”, nr. 11, 2002.

Ungureanu, Dumitru, *Un ficționar de lume nouă*, în „Observator cultural”, nr. 204, 20 ianuarie 2004

Titel, Sorin, *Un august pe un bloc de gheață*, în „România Literară”, nr. 43, 21 octombrie, 1971.

Țicudean, Mircea, „Vârstele minciunii”, Apostrof, nr 3-4, 1990

Vasilii, Lucian, *Strategie și lirism*, în „Dialog”, nr.67, 1979.